

Vezměte, prosíme, na vědomí, že text článku odpovídá platné právní úpravě ke dni publikace.

Zkoumání zdravotního stavu a dalších podmínek při přeměně trestu obecně prospěšných prací v trest odnětí svobody

Trest obecně prospěšných prací je jedním z druhu alternativního trestu, který je ukládán převážně pachateli, který byl uznán vinným spácháním méně závažného přečinu. Nad otázkou jak je či není při přeměně trestu obecně prospěšných prací v trest odnětí svobody zkoumán zdravotní stav odsouzeného a zda může být vůbec tato okolnost rozhodující, se zamýšlí následující příspěvek.

V případě, kdy odsouzený pachatel, kterému byl uložen trest obecně prospěšných prací dle ust. § 62 a násl. zákona č. [40/2009](#) Sb., trestní zákoník (dále jen „TZ“) nevede řádný život, vyhýbá se nástupu výkonu trestu, poruší sjednané podmínky (a to bez závažného důvodu), jinak maří výkon trestu či zaviněně nevykoná trest ve stanovené době, může soud dle ust. § 65 odst. 3 TZ, přistoupit k přeměně takového alternativního trestu v trest odnětí svobody. Při rozhodování, zda má k takové přeměně dojít, může nastat situace, kdy by se měl soud vypořádat s otázkou, zda odsouzený vůbec mohl či v budoucnu může takto uložené obecně prospěšné práce vykonat, a to i z hlediska aktuálního zdravotního stavu odsouzeného.

Zdravotní stav odsouzeného jako podmínka přeměny?

Je nezbytné mít na paměti, že pro vyvození závěru o nevyhnutelnosti přeměny výkonu trestu obecně prospěšných prací na nejpřísnější a do osobní sféry nejen osoby odsouzeného, ale i jeho blízkých, zasahující, nepodmíněný trest odnětí svobody, je zcela nutné dostatečně odůvodnit a postavit na jisto, které skutkové okolnosti vedou soud k vyslovení takového rozhodnutí. Jednou ze skutkových okolností, kterou je rovněž nezbytné vzít v úvahu, a to i přes absenci takové podmínky v hmotněprávní úpravě ust. § 62 či 65 TZ, je i otázka zdravotního stavu odsouzeného a otázka změny takového zdravotního stavu, resp. otázka zhoršení zdravotního stavu a současně otázka schopnosti či neschopnosti vykonat uložený trest obecně prospěšných prací, plynoucí spíše z procesní úpravy zakotvené v § 339 a násl. zákona č. [141/1961](#) Sb., trestní řád (dále je „TR“).

Soud tak musí posoudit, zda odsouzenému bránil jeho zdravotní stav, konkrétně např. psychické onemocnění, ve výkonu trestu obecně prospěšných prací, přičemž pro otázku zda je obviněný vůbec zdravotně schopný pro výkon obecně prospěšných prací není rozhodující určitý typ či stupeň závažnosti nebo poruchy zdraví obviněného, ale samotný zdravotní stav jako takový (tedy jakákoli jeho složka) v jeho celé komplexnosti ve vztahu ke způsobilosti k soustavnému výkonu práce. Ust. § 339 odst. 1 TR, jakož i ust. § 340a TR, hovoří pouze a jen o zhoršení či změně zdravotního stavu, nehodnotí již však výše zmiňovaný stupeň nebo míru změny či zhoršení.

A tak např. ani ze skutečnosti, že odsouzený netrpí závažným psychickým onemocněním, tedy jakýmsi vyšším stupněm poruchy zdravotního stavu, nemůže být dovozováno, že zde není změna či zhoršení samotného zdravotního stavu odsouzeného, byť v lehčí formě, která by znamenala nezpůsobilost výkonu obecně prospěšných prací, když jak bylo uvedeno úroveň změny či zhoršení není pro dotčené posouzení tím kruciólním faktorem. Naopak výše či míra duševní choroby odsouzeného není pro výkon obecně prospěšných prací žádným způsobem stěžejní a pro hodnocení

přeměny tak je i zcela irelevantní.

Komentářová literatura k ust. § 340a trestního řádu poté uvádí, že: „Změna zdravotního stavu je zpravidla vyvolána závažnou nevléčitelnou nemocí (k tomu srov. blíže výklad k § 327 odst. 4) nebo

nemocí, která zanechá trvalé poškození organismu, případně úrazem s obdobnými následky.“^[1]

Soud se tak při posuzování přeměny a podmínky zdravotního stavu odsouzeného musí vypořádat i s případnými úrazy odsouzeného, které se tomuto mohly přihodit v době od vynesení odsuzujícího rozsudku do rozhodování o přeměně obecně prospěšných prací v trest odnětí svobody, řádně tyto zohlednit a přezkoumat, když např. zranění v oblasti hlavy by mohlo být jasným indikátorem, který může způsobit podstatnou změnu zdravotního stavu odsouzeného, byť i pouze na přechodnou dobu.

Znalecký posudek

V této souvislosti pak komentářová literatura k posouzení zdravotního stavu odsouzeného akcentuje, že: „V případě že na podkladě lékařských zpráv o zdravotním stavu nelze učinit jednoznačný závěr,

přichází v úvahu přibrání znalce k podání znaleckého posudku.“^[2] Soudy tak musí vážit, zda pro takové posouzení zdravotního stavu odsouzeného neustanovit znalce a tomuto položit adekvátně zaměřené znalecké otázky převážně na vyřešení otázky schopnosti odsouzeného vykonat trest obecně prospěšných prací.

Soud se však za žádných okolností nemůže spokojit pouze a jen ze znaleckými posudky vypracovanými v jiných trestních věcech odsouzeného, ale posuzující hledisko přičetnosti odsouzeného ve vztahu k trestné činnosti v těchto jiných trestních věcech. Takové znalecké posudky by z pohledu přeměny obecně prospěšných prací v trest odnětí svobody nebyly žádným způsobem adekvátní a relevantní, když by neobjasnily otázku duševního stavu odsouzeného, jeho osobnosti a případných úrazů odsouzeného.

Osobní výslech odsouzeného

Další podmínkou při posouzení otázky nezbytnosti přeměny obecně prospěšných prací v trest odnětí svobody, která však rovněž neplyne přímo z hmotněprávní úpravy zakotvené v ust. § 62 či 65 TZ, ale z procesních pravidel a zásad trestního řízení, a sice zásady ústnosti a bezprostřednosti, je pak podmínka osobní účasti a výslechu odsouzeného při daném veřejném zasedání na kterém je přeměna projednávána. Právě z osobní přítomnosti, poučení a vyslechnutí odsouzeného k jeho poměrům a zdravotnímu stavu, zda se někde léčí, jak dlouho, jakým způsobem aj., může soud zřetelně seznat, zda právě zdravotní stav odsouzeného není tou podmínkou, která by přeměnu obecně prospěšných prací v trest odnětí svobody vylučovala.

Závěr

Rozhodování o přeměně obecně prospěšných prací v trest odnětí svobody je tak nezbytné na základě výše uvedeného hodnotit jako myšlenkový a hodnotící proces, který může být ve svém důsledku postupem velice komplexním a složitým. Pro naplnění podmínek přeměny se tak nelze pouze a jen spolehnout na hmotněprávní úpravu zachycenou v ust. § 62 a 65 TZ, ale je rovněž nezbytné hodnotit i další složky, které při svém vyhodnocení mohou ve výsledku vést až k odkladu a přerušení výkonu trestu obecně prospěšných prací dle ust. § 339 TŘ, případně v krajním případě i k upuštění od výkonu trestu obecně prospěšných prací dle ust. § 340a TŘ, když právě zdravotní stav odsouzeného, který by dlouhodobě zamezoval vykonání takového druhu alternativního trestu, by odůvodňoval tento zcela jiný (a opačný) výsledek projednávaného veřejného zasedání.

Mgr. Jan Mučka,

advokát



HSP Partners advokátní kancelář v.o.s.

Vodičkova 710/31
110 00 Praha 1

Tel.: +420 734 363 336
e-mail: ak@akhsp.cz

[1] Šámal, P. a kol.: Trestní řád. Komentář. 7. vydání. Praha: C. H. Beck, 2013, ust. § 340a, str. 3896.

[2] Šámal, P. a kol.: Trestní řád. Komentář. 7. vydání. Praha: C. H. Beck, 2013, ust. § 340a, str. 3896.

© EPRAVO.CZ - Sběrka zákonů, judikatura, právo | www.epravo.cz

Další články:

- [Správné určení počátku běhu lhůty pro podání stížnosti proti usnesení soudu, kterým se nařizuje výkon trestu odnětí svobody](#)
- [Rozšiřování státní moci při implementaci acquis EU: český fenomén gold-platingu na příkladu konfiskační směrnice](#)
- [Změna způsobu určování výše peněžité pomoci obětem: Řešení všech dosavadních problémů?](#)
- [Uplatnění adhezního nároku v trestním řízení a správním řízení](#)
- [Novela § 196 trestního zákoníku: racionální korekce, nebo oslabení ochrany dítěte?](#)
- [Vybrané aspekty trestného činu podvodu podle § 209 TrZ ve světle judikatury](#)
- [Zásadní novinky v oblasti trestní odpovědnosti právnických osob v roce 2026](#)
- [Kauza Skender Bojku: Putativní nutná obrana optikou ÚS](#)
- [Novela zákona o trestní odpovědnosti právnických osob](#)
- [Nový zákon o zbraních a střelivu](#)
- [Dětský certifikát](#)